

VOORWOORD

Wat is de plaats van filosofie en religie in het onderwijs? De secularisering maakt die vraag dwingend. We vroegen Patrick Loobuyck, Kurt Monten, Philippe Lepers en Erik Meganck in een essay een antwoord te formuleren. Teksten kennen steeds een zekere gelaagdheid. Je voelt doorheen de bijdragen een persoonlijke betrokkenheid en dit maakt het thema interessant. Het is blijkbaar een thema dat ertoe doet. Een sleutel tot het debat lijkt het begrippenkoppel ‘Buitenperspectief’ versus ‘Binnenperspectief’ te zijn. In drie van de vier bijdragen komt dit koppel expliciet aan bod. Lepers vermeldt het niet, maar toch is het ook in zijn bijdrage aanwezig. Loobuyck verzet zich niet tegen levensbeschouwelijke vakken. Zijn bekommernis is echter dat deze vakken gegeven worden vanuit een binnenperspectief. De levensbeschouwingen organiseren zelf hun vak. Loobuyck meent dat er ook nood is aan een buitenperspectief. Levensbeschouwing moet ook met een zekere kritische afstand gegeven worden. De logica van een buitenperspectief wordt uiteraard snel gekoppeld aan begrippen zoals ‘objectiviteit’ of ‘neutraliteit’. Loobuyck meent dat levensbeschouwingen ook aan bod zouden moeten komen vanuit een neutraal of objectief vak. Precies bij het objectief en neutraal karakter van een dergelijke buitenperspectief hebben Monten en Meganck vragen. Zij wijzen op het belang van het binnenperspectief. Jongeren groeien op binnen een traditie en in die zin is een buitenperspectief niet evident. Monten en Meganck pleiten dan ook voor een narratieve, hermeneutische benadering van levensbeschouwelijke vakken. Hun positie doet sterk denken aan het fenomenologisch concept van ‘in-de-wereld-zijn’. Niemand stapt zomaar van buitenaf in de wereld. Een jongere groeit op vanuit een horizon die steeds voor een stuk voorgegeven is. Loobuyck vreest echter dat een vak dat enkel vertrekt vanuit een binnenperspectief ideologisch onderwijs wordt. Het mist een kritische afstand. Leidt dit tot een discussie op het scherp van de snee? Doorheen die drie essays zie je toch ook een wil tot toenadering. Zoals reeds aangegeven verzet Loobuyck zich niet tegen levensbeschouwelijk onderwijs als dusdanig. Ook Monten en Meganck wijzen een aantal inhouden waar Loobuyck voor pleit niet af. Het belang van mensenrechten, inzicht verwerven in de democratie, het leren van andere levensbeschouwingen,... Monten en Meganck erkennen het belang ervan. Toch moet ik toegeven dat naar mijn indruk het binnenperspectief bij Meganck sterker aanwezig is dan bij Monten. Het lijkt erop alsof Meganck de mensenrechten en democratie sterker vanuit een christelijk perspectief een plaats geeft. Lepers neemt met een vierde essay een minder uitgesproken positie in. Lepers, die zowel filosofie als godsdienst doceert, lijkt weifelend zijn weg te zoeken tussen het binnen- en buitenperspectief. Dit maakt zijn bijdrage interessant. Ook Lepers erkent het belang van beide perspectieven, alhoewel hij in aanvang van zijn essay vooropstelt dat hij die ganse discussie eerder afstandelijk

wil benaderen. Op die manier lijken de vier essays elk vanuit hun eigen nuance een ander kleur aan de discussie te geven.

De Standaard van 3 april geeft nog maar eens aan hoe dit thema brandend actueel is. Vanaf het schooljaar 2019-2020 wordt een vak Burgerschap een onderdeel van het curriculum in het gemeenschapsonderwijs. Eén van de onderdelen van dit vak is ‘filosoferen’, als een soort praktijk waarin leerlingen kritisch leren denken. Het vak lijkt een omweg te zijn, omdat de invoering van een filosofisch vak, zoals LEF, tot op heden dode letter blijft. Het is boeiend om te zien hoe deze discussie wijst op een samenleving die evolueert. De diversiteit aan levensbeschouwingen binnen onze samenleving dwingt ons tot het stellen van fundamentele vragen. Hoe gaan we daarmee om? Wat is waarheid? Wat is goed? Het toont in elk geval hoe in onze samenleving de interesse aan filosofie groeit. De komende ‘Dag van de Filosofie’ te Gent en Leuven zijn daar niet vreemd aan. In tijden van *Fake News* en fenomenen zoals *Deep Fake*, is dit een bemoedigende evolutie.

Een eerste artikel uit dit nummer sluit bij dit thema aan. Naar aanleiding van de viering 200 jaar Universiteit Gent schrijft de historica Gita Deneckere een bijdrage over de historische wortels van het pluralisme van de Universiteit Gent. Van in aanvang stond de Universiteit Gent open voor alle studenten en professoren, ongeacht hun levensbeschouwelijke achtergrond. Dit pluralisme leidde er soms toe dat er binnen de universiteit een debat ontstond tussen een vrijzinnig en een christelijk-katholiek denkende groep. Misschien is de dynamiek tussen het binnen- en buitenperspectief een constante in de geschiedenis van de Universiteit Gent. In elk geval toont Deneckeres bijdrage aan dat dit debat ook tot op vandaag voortduurt.

In een tweede artikel richt Toon Braeckman onze aandacht op ons natuurbegrip. In tijden van een ecologische crisis is dit niet onbelangrijk. Door middel van een filosofisch-historisch onderzoek bekijkt hij hoe ons begrip van de natuur evolueert. Het leert ons ook iets over hoe we vandaag met de natuur omgaan. Traditioneel sluiten we het nummer af met een reeks recensies.

Een laatste zaak is dat we vanaf heden Maren Wehrle in onze redactieraad. Wehrle studeerde filosofie, literatuur en historische antropologie. Ze was werkzaam te Friburg aan het *Husserl Archiv*. Na een verblijf te Leuven is ze nu werkzaam als assistent professor aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. We heten haar van harte welkom. Wie meer info wenst, die kan in deze digitale tijden terecht op: <https://eur.academia.edu/MarenWehrle>

Henk VANDAELE (Kemmel)